

OPRACOWAŁA:

Katarzyna Korbek-Kostempska
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lisowie

Woda – żywiól, który daje życie

POZIOM EDUKACYJNY:	PRZEDMIOT:
szkoła podstawowa, klasy 1–3	edukacja wczesnoszkolna

TEMAT PRZEWODNI:

Woda – żywiól, który daje życie.

CEL LEKCJI:

obudzenie świadomości ekologicznej i wrażliwości uczniów na znaczenie wody w przyrodzie, współpraca ze społecznością lokalną, wyczulenie na istotę międzypokoleniowości oraz budowanie więzi z lokalnym środowiskiem; poznanie ekosystemu regionalnego stawu, rozwijanie kreatywności i ekspresji plastycznej, doskonalenie umiejętności pisania krótkich form wypowiedzi, kształtowanie sprawczości poprzez działania zero waste.

METODY PRACY / DZIAŁANIA NA LEKCJACH:

Ćwiczenia praktyczne:

- miniwykład „Staw jako ekosystem” – podczas zajęć dzieci dowiadują się, w jaki sposób rośliny oczyszczają wodę, jak zwierzęta korzystają z roślin i jak rośliny i zwierzęta wzajemnie na siebie wpływają, a także dlaczego równowaga w przyrodzie jest ważna, i wypełniają kartę pracy,
- pisanie opowiadania – dzieci tworzą liczącą 10–12 zdań historię opartą na wcześniejszym zadaniu pobudzającym wyobraźnię (plener malarski),

ćwiczenia terenowe:

- spacer wokół stawu, podczas którego uczniowie uważnie obserwują przyrodę, zatrzymują się w kilku punktach obserwacyjnych, w ciszy słuchają odgłosów ptaków, szumu trzciny, plusku wody itp.,
- zapoznanie z mieszkańcami stawu: uczniowie z lupami i kartą obserwacji oglądają rośliny (trzcina, pałka wodna, tatarak, lilie wodne, sitowie, glony) i zwierzęta (żaby, kijanki, kaczki, nartniki, ślimaki, ważki, owady),

- „Znajdź coś ważnego w stawie” – podczas wykonywania zadania każda para uczniów wybiera jeden element (np. ważkę, trzcinę, kamień) i opowiada, dlaczego jest on ważny dla ekosystemu. Zwracamy uczniom uwagę, że w stawie każdy naturalny element jest ważny i potrzebny, ponieważ tworzy razem z innymi równowagę ekosystemu i wspiera życie. Jedyne rzeczy, które nie mają tu swojego miejsca, to przedmioty pozostawione przez człowieka, ponieważ nie pomagają przyrodzie, lecz jej szkodzą,

Ćwiczenia z zakresu sprawczości zgodne z filozofią zero waste

- „Drugie życie rzeczy – tworzę własną ramkę” – podczas rozmowy na temat „Dlaczego zero waste jest ważne?” nauczyciel pokazuje, że materiały odzyskane mogą być wartościowe. Uczniowie projektują ramkę do przygotowanych podczas pleneru malarskiego obrazów. Szkicują pomysły, decydując, z jakich surowców ją przygotowują i jak wykorzystają materiały, by nie generować odpadów. Tworząc ramki, uczniowie wykorzystują jedynie materiały pochodzące z recyklingu. W gotowe ramy dzieci samodzielnie wkomponowują obrazy. Prace przygotowywane są do prezentacji na wystawie końcowej,

Ćwiczenia z wyobraźni

- plener malarski – uczniowie, malując na sztalugach, tworzą obrazy farbami przedstawiające staw i jego otoczenie. Nauczyciel zachęca dzieci do wyobrażenia sobie, jak wygląda staw z perspektywy kaczki/ważki (element wyobraźni) i przedstawienia swojej wizji na obrazie. Po zakończonej pracy uczniowie ustawiają prace koło siebie i krótko omawiają różnorodność swoich ujęć,

Ćwiczenia z regionalności i lokalności

- rozmowa kierowana: „Czym jest staw?”, wyjaśniająca na podstawie obserwacji, czym jest staw, rozumiany jako lokalny zbiornik wodny w Lisowie, często ważny dla regionu, niekiedy powiązany z lokalną historią/gospodarką.

Ćwiczenia oparte na międzypokoleniowości

- zaproszony na zajęcia członek lokalnego koła wędkarskiego (dziadek jednej z uczennic) opowiada krótką historię o stawie: jak wyglądał kiedyś, jakie zwierzęta dawniej tu mieszały, dlaczego należy dbać o czystą wodę. Spotkanie kończy się sesją Q&A, podczas której uczniowie mogą zapytać o nurtujące ich kwestie.

UWAGI DO LEKCJI:

- Scenariusz przewidziany na pięć–sześć jednostek lekcyjnych.
- Realizacja niektórych zadań ze scenariusza wymaga zaplanowania wyjścia w teren i zaangażowania dodatkowych nauczycieli w celu zapewnienia uczniom odpowiedniej opieki.
- Prace uczniów (obrazy i opowiadania) należy zeskanować, sfotografować bezpośrednio po przygotowaniu, aby umożliwić przygotowanie publikacji.

KARTA PRACY „Odkrywamy staw i jego tajemnice”

Imię i nazwisko:

Zadanie 1. Obserwacja w terenie. Narysuj trzy rzeczy, które zobaczyłeś/zobaczyłaś nad stawem:

1	
2	
3	

Zadanie 2. Połącz nazwy zwierząt z ich ilustracjami

żaba

kaczka

ważka

nartnik

Zadanie 3. Zaznacz za pomocą znaku X, co jest potrzebne zwierzętom w stawie, aby żyć?

	potrzebne	niepotrzebne
Czysta woda		
Plastikowe śmieci		
Rośliny		
Hałas i tłum		
Słońce		
Kryjówki w trzcinach		

Zadanie 4. Dokończ zdania:

Woda w stawie jest ważna, bo

Najciekawsze, co dzisiaj zobaczyłem/zobaczyłam, to

Chciałbym/chciałabym, żeby nasz staw był

Zadanie 5. Moje zadanie ekologiczne (*zero waste*): Narysuj, co możesz zrobić, by chronić wodę i nie generować śmieci:

Instrukcja krok po kroku – tworzenie ramek metodą zero waste:

Materiały (wszystko z recyklingu / zero waste):

- duże kawałki kartonu (pudełka po kartonowych opakowaniach, opakowaniach po butach itp.) o grubości 2–5 mm,
- cienka tektura (wewnętrzne ścianki pudełek, tektura falista),
- rolki po papierze toaletowym / ręcznikach papierowych – do usztywnienia lub dekoracji,
- patyczki drewniane (po lodach / mieszadełka) – opcjonalnie do wzmocnień,
- skrawki tkanin / kolorowy papier / papier pakowy / stare gazety – do oklejania i dekoracji,
- sznurek jutowy / włóczka / tasiemki – do zawieszenia lub dekoracji
- guziki, nakrętki, korki, resztki koralików – ozdoby,
- kawałki przezroczystego plastiku (np. z okienek opakowań) albo cienkiego papieru do „szybki” – opcjonalnie,
- klej szkolny, klej introligatorski lub klej na gorąco (używać ostrożnie z pomocą nauczyciela),
- nożyczki szkolne (bezpieczne) i/lub nożyk do papieru (tylko pod nadzorem),
- taśma papierowa lub klejąca, zszywacz (opcjonalnie),
- ołówek, linijka, gumka,

Krok po kroku:

- Krok 1. – Szkic i pomiar: połóż obraz (pracę plastyczną) na kartonie i odrysuj jego obrys na środku jako pomoc przy rozmieszczaniu; zaznacz ołówkiem wewnętrzny prostokąt (to będzie „okienko” przez które widać obraz), pozostaw ok. 1,5–2 cm marginesu od krawędzi obrazu.
- Krok 2. – Wycinanie otworu: wytnij nożyczkami lub nożykiem prostokąt w środku kartonu – tylko pod nadzorem, jeśli używasz nożyka, upewnij się, że krawędzie są równe – można przyciąć linijką.
- Krok 3. – Wzmocnienie: z tektury falistej wytnij listwy (ok. 2–3 cm szerokości) i przyklej je do wewnętrznej krawędzi ramki (po stronie, która będzie dotykać papieru/obrazu), dzięki czemu powstanie „wnęka” na obraz; można też przytwierdzić dodatkową tylną warstwę kartonu, by ramka była sztywniejsza.
- Krok 4. – Oklejenie i dekoracja: oklej ramkę skrawkami papieru pakowego lub tkaniną – klej równomiernie, wygładź fałdy; dodaj elementy dekoracyjne: rolki po papierze pocięte na krążki, patyczki, guziki, korki; wszystko przyklej; możesz stworzyć „tematyczną” ramkę, np. elementy związane ze stawem – małe „trzciny” z zielonego papieru, małe żabki narysowane kredką, naklejone muszelki itp.
- Krok 5. – Umieszczenie obrazu i zabezpieczenie go: wsuń pracę plastyczną do wnętrza ramki od przodu; jeśli potrzebujesz, podklej tylną stronę cienkim paskiem kartonu, by obraz nie wypadł; opcjonalnie: przykryj „szybkę” kawałkiem przezroczystego plastiku (np. z opakowania), wyciętego na wymiar, i przyklej na krawędziach.
- Krok 6. – Zawieszenie: przyklej na tył ramki pętelkę ze sznurka lub przytwierdź kawałek sztywnego kartonu jako podpórkę (do ustawienia na półce), upewnij się, że zawieszka jest solidna.

(EKO)INSPIROWNIK NAUCZYCIELSKI. MATERIAŁY DODATKOWE I MULTIMEDIA:

Książki i publikacje dla nauczycieli:

Cichy K., *Edukacja przyrodnicza w klasach I–III*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2019.

Czerny M., *Przyroda wokół nas. Ekosystemy wodne*, Nowa Era, Warszawa 2020.

Haury J., *Edukacja ekologiczna w praktyce szkolnej*, Impuls, Kraków 2021.

Kiełczewski D., *Ekologia społeczna*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2018.

Ruszkowska M., *Nauczanie zintegrowane. Metody aktywizujące*, WSiP, Warszawa 2017.

Książki popularnonaukowe i dla dzieci:

Mizielińscy A. i D., *MAPY. Obrazkowa podróż po lądach, morzach i kulturach świata*, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2020.

Szwed A., *Woda – niezwykła substancja*, Multico Oficyna Wydawnicza, Warszawa 2019.

Davies N., *Co robisz z problemem? Woda i jej obieg*, Wydawnictwo Zielona Sowa, Warszawa 2021.

Auer M., *Tajemnice przyrody. Staw i jego mieszkańcy*, Wydawnictwo Olesiejuk, Ożarów Mazowiecki 2018.

Źródła internetowe:

Ministerstwo Klimatu i Środowiska, materiały edukacyjne, 4.11.2025, www.gov.pl/klimat

Centrum Edukacji Obywatelskiej, edukacja klimatyczna, 4.11.2025, www.ceo.org.pl

Liga Ochrony Przyrody, zasoby o ekosystemach, 4.11.2025, www.lop.org.pl

SŁOWA KLUCZE:

woda, ekologia, ekosystem, staw, edukacja, Lisów, małe cieki wodne, praktyczne działania, sprawczość, edukacja ekologiczna, lokalność, zaangażowanie, zero waste.